

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Italiaanse geschiedschrijvers over de Nederlandse Opstand, 1585-1650: Een transnationale geschiedenis

Reijner, C.

Citation

Reijner, C. (2020, October 8). *Italiaanse geschiedschrijvers over de Nederlandse Opstand, 1585-1650: Een transnationale geschiedenis*. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/137570>

Version: Publisher's Version

License: [Licence agreement concerning inclusion of doctoral thesis in the Institutional Repository of the University of Leiden](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/137570>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Cover Page

Universiteit Leiden

The handle <http://hdl.handle.net/1887/137570> holds various files of this Leiden University dissertation.

Author: Reijner, C.

Title: Italiaanse geschiedschrijvers over de Nederlandse Opstand, 1585-1650: Een transnationale geschiedenis

Issue Date: 2020-10-08

Literatuur

Ongedrukte primaire bronnen

- AGS, Estado, legajo 1420, brief nr. 55.
AGS, Estado, legajo 1424, brief nr. 34.
AGS, Estado, legajo 1433, brief nr. 130.
AGS, Estado, legajo 1434, brief nr. 132.
AGS, Estado, legado 1434, brief nr. 246.
ASF [Ferrara: Lettere di Guido Bentivoglio ai familiari, (1607-1641)]
ASG, ms. 709
ASG, Politicorum, busta 1652, fasc. 22.
ASN ms. 110, f. 140: Lettera al duca di Guisa a nome del popolo, Napoli, 24 ottobre 1647.
UBL: Brief 17 november 1879 van Muller aan Fruin in LTK 1881.
Discorso fatto al popolo Napolitano per eccitarlo alla libertà da persona vestita di sacco presuppuesta Giulio Genoino. Gepubliceerd door Michelangelo Schipa in: *Un grido di libertà nel seicento*, Napels 1912.
Koninklijke Bibliotheek Brussel, ms. nr. 7023, 36 folio's.

Bocchi, Francesco, Historia della ribellione della Fiandra, avvenuta sotto la corona del Re Cattolico, Filippo di Spagna (Archivio di Stato di Firenze Carte Stroziane Prima Serie n. 275).

Borghesi, Lorenzo, Vita di Chiappino Vitelli, Biblioteca Trivulziana Milaan, Ms. 47.

Conestaggio, G., Dell'unione, (manuscript) Biblioteca Nacional Madrid, Mss. 7438.

Rinaldi, Paolo, Liber Relationum eorum quae gesta fuere in Belgio et alibi per serenissimum D. Ducem Alexandrum Farnesium, Koninklijke Bibliotheek te Brussel: 5156 (II 1155) - Actes d'Alexandre Farnèse en Belgique. En Italien.

Internetbronnen

www.dutchrevolt.leiden.edu

Herrero Sánchez, M., 'La Finanza Genovese e il Sistema imperial spagnolo', geraadpleegd via www.delpt.unina.it/stof/19_pdf/19_2.pdf (19.03.2014).

Deductie Voor de Gesworene Gemeente der Stadt Deventer (17 februari 1677) geraadpleegd in *Dutch Pamphlets Online* (Knuttel 11513)

Ordinaris Dingsdaegsche Courante, nr. 49, 1648 [geraadpleegd via Delpher].

Gedrukte primaire bronnen

Abbondanti, Antonio, *Il breviario delle guerre de Paesi Bassi d'Antonio Abbondanti da Imola*, Keulen 1641.

Adriani, Giovam Batista, *Istoria dei suoi tempi* (Di nuova mandata in luce), Venetië 1587.

Aesopum Stomachatum, *Apologie ofte Verantwoordinge van den Ondienst der Stadhouderlyke regeeringe tegens Den Hersteller van de Prins van Orangie tot Stadhouder ende Capiteyn Generaal der Vereenigde Nederlanden*, Amsterdam 1663.

Allatii, Leonis, *Apes urbanae sive de viris illustribus*, Rome 1633.

Anoniem [J. Uytenhage de Mist], *De Stadhouderlijcke Regeeringe in Hollandt ende West-Vrieslant* [etc.] Amsterdam 1662.

Beccari, Bernardino, *La maravigliosa vittoria ottenuta dalle genti del re cattolico contra i ribelli heretici che havevano sorpresa la citta di Lira in Brabantia a di 4 ottobre 1595*, Rome 1595.

-, *Relatione Del Seguito dell armata Hollandese in Fiandra, da che arrivo in detta Provincia, che fu alla fine di giugno fin che è partita di là, che segui al primo agosto 1600*, Rome 1600.

Bentivoglio, Guido, *Relationi fatte dall'ill.mo, e rev.mo sig.or cardinal Bentivoglio in tempo delle sue nuntiatore di Fiandra, e di Francia. Date in luce da Erycio Puteano*, Antwerpen 1629.

-, *Las Relaciones* (vertaling van De Mendoza y Céspedes), Napels, 1631.

-, *Della Guerra di Fiandra* (drie delen), Keulen 1633-1639.

-, *Raccolta delle orationi che si contengono nell'istoria di Fiandra del cardinale Bentivoglio. Con una similieraccolta aggiuntavi de gli elogi; nel modo che si interderà meglio, dopo il fine delle orationi*, Keulen 1640.

-, *Della Guerra di Fiandra*, Venetië 1645.

-, *Raccolta di lettere scritte dal Signor Cardinal Bentivoglio in tempo delle sue Nuntiatore di Fiandra e di Francia*, Keulen=Amsterdam 1646.

-, *Verhael-boecken van den cardinael Bentivoglio*, Rotterdam 1648.

-, *Memorie e lettere* (Constantino Panigada (ed.)), Bari 1934.

-, *Relatione delle provincie unite* (fascimile van de Elzevieruitgave uit 1632, bezorgd en ingeleid door Salvo Mastellone en E.O.G. Haitsma Mulier), Florence 1983.

Bibliotheca Heinsiana sive catalogus Librorum Nicolaus Heinsius Da. Fil., Leiden 1682.

Bibliotheca Scriveriana: *exquisitissimis omnium facultatum, scientiarum, & artium diversarumque linguarum libris* [etc.], Amsterdam 1663.

Bisaccioni, Maiolino, *Historia delle guerre civili di questi ultimi tempi*, Venetië 1652.

Bizzarri, Pietro, *Historia della guerra fatta in Ungheria dall'invittissimo Imperatore de' Christiani contro quelli de' Turchi: con la narrazione di tuttel quelle cose che sono avvenute in Europa dall' anno 1564, infino all' anno 1568*, Lyon 1569.

- Boccalini, Traiano**, *Ragguagli di Parnaso e scritti minori* (ed. L. Firpo) 3 delen, Bari 1948.
- Bocchi, Francesco**, *A chi de' maggiori guerrieri che insino a questo tempo sono stati si dee la maggioranza attribuire*, Florence 1573.
- , *Le bellezze della città di Firenze*, Florence 1591.
- Bodin, Jean**, *Methodus ad facilem historiarum cognitionem*, Parijs 1566.
- Bor, Pieter**, *Oosprongh, begin, ende vervolgh der Nederlandsche Oorlogen*, s.l. 1621.
- Bosio, Giacomo**, *Istoria della Sacra Religione et Illustrissima Militia di San Giovanni*, Rome 1594-1602.
- Boxhorn, Marcus Zueris van**, *Commentariolus de statu confoederatarum provinciarum Belgii*, Den Haag 1649.
- , *Politijck ende militair handtboecxken vanden Staet der Geunieerde Provincien: aanwysende des selfs maniere van regeringe, veelvoudige middelen...*, s.l. 1652.
- Brandt, Gerard**, *Kort verhael van de reformatie, en van den oorlogh tegen Spanje, in, en ontrent de Nederlanden tot den jare MDC. Uyt verscheyden geloofwaerdige historien en authentijcke stucken onpartijdighlijck by-een gestelt*, Amsterdam 1657.
- , *Verhaal van de reformatie in en ontrent de Nederlanden. Met eenige aantekeningen en aanmerkingen*, Amsterdam 1663.
- , *G. Brandts Historie der Reformatie en andere Kerkelijke Geschiedenissen in en ontrent de Nederlanden*, Amsterdam 1671.
- , *Het leven van Pieter Corn. Hoof en de lykreeden* (uitgegeven door P. Leendertz Jr.), Den Haag 1932.
- Burgundius, Nicolaus**, *Historia Belgica.: Ab anno M.D.L.*, Ingolstadt 1629.
- Cabrera de Córdoba, Luis**, *Filipe Segundo Rey de España*, Madrid 1619.
- Calderari, Cesare**, *Concetti scritturali sopra il Magnificat di Maria verg. Madre di Dio [...]*, Venetië 1593.
- Camden, William**, *Annales Rerum Anglicarum et Hibernicarum Regnante Elizabetha ad annum salutis M.D.LXXXIX*, Londen 1615-1617.
- , *The Historie of the most renowned and victorious Princesse Elizabeth, late queene of England*, Londen 1630.
- Campana, Cesare**, *Assedio e racquisto d' Anversa, fatto dal sereniss. Alessandro Farnese Principe di Parma & c. Luogotenente, governatore, e capitano generale ne' Paesi Bassi, del catholico, e potentissimo Filippo II re di Spagna. Historia di Cesare Campana. Divise in due libri. Con una breve narritione delle cose avvenute in Fiandra, accodomativi gli elogij á ciascheduno di grado in grado*, Vicenza 1595.
- , *Della guerra di Fiandra fatta per difesa di Religione da Cattolici Re di Spagna Filippo II e Filippo III di tal nome*, deel II, Vicenza 1602.
- Campanella, Tommaso**, *Discours van Franciscus Campanella, hoe de Nederlanden onder des Coninghs van Hispaengien ghehoorsaemheyt weder te brengen zijn: dienende tot opmerckinge aller getrouwe voester-heren onses lieven vaderlants*, s.l. 1618.
- Capitoli per la pace d'Olanda co' il potentissimo monarcha Filippo IV...tradotti dallo spagnuolo in italiano... [a]Don Giovanni d'Austria, Napels 1648.**
- Carnero, Antonio**, *Historia de las guerras civiles que ha avido en los Estados de Flandes des del año*

- 1559 hasta el de 1609 y las causas de la rebelion de dichos Estados, Brussel 1625.
- Catalogus Librorum Clarissimi viri, D. Arnoldi Buchelii**, Utrecht 1642.
- Catalogus Omnium Librorum & Manuscriptorum Bibliothecae Illustrissimi & Nobilissimi Viri, Domini Dom: Adriani Pauw**, 1654.
- Catalogus librorum bibliothecae R. et Cl. Viri D. Nicolai Vernulaei**, Leuven 1649.
- Catalogus variorum & insignium librorum, celeberrimi ac eruditissimi viri Marci Zueri Boxhornii**, Leiden 1654.
- Catalogus Variorum & Insignium Librorum Illustris Bibliothecae, Viri admodum Reverendi Clarissimi ac Doctissimi D. Iohannis Cloppenburgh**, Leiden 1653.
- Catalogus Variorum et Insignium in omnia Lingua Librorum, praecipue Historiicorum, Juridicorum, Medicorum, et Antiquarium, Quorum Auctio habebitur Sylvae-Ducis, in Aedibus Henrici vander Hoeven, Bibliopolae, Ad diem 10. November 1694.**
- Cauchie, Alfred en René Maere** (eds.), *Recueil des Instructions Générales aux Nonces de Flandre (1596-1635)*, Brussel 1904.
- Chapelain, Jean**, *Opusculs Critques*, Parijs 1936.
- Ciampoli, Giovanni**, *Lettere di Monsignor Giovanni Ciampoli, segretario de' brevi di Gregorio XV e Urbano VIII*, Florence 1650.
- Clarendon**, *A Collection of Several Tracts of the Right Honourable Edward Earl of Clarendon*, Londen 1727.
- Coloma de Saa, Carlos**, *Las Guerras de los Estados Baxos desde el año de M.D.LXXXVIII hasta el de M.D.XCIX*, Antwerpen 1624.
- Conestaggio, Gerolamo**, *Dell'unione del regno di Portogallo. Alla corona di Castiglia. Istoria del sig. Ieronimo de Franchi Conestaggio gentilhuomo genovese*, Genua 1585.
- , *Historia dela union del reyno de Portugal*, Barcelona 1610.
- , *Delle Guerre della Germania Inferiore*, Venetië 1614.
- , *Historia delle guerre della Germania Inferiore: Divisa in dieci libri*, Leiden 1634.
- , *Rime*, Amsterdam 1619.
- Consideratien ende Redenen**. *Daerby de Nootsaeckelijckheyd van de Stadthouderlijcke Regeringe. In desen Staet ende Republique wordt aengewesen, &cc. Dienende mede tot beantwoordinge, ofte refutatie van de Deductie by de Gemeens-Luyden van deventer aen Syn Hoogheyd overgelevert, en met den Druck gemeen gemaectt*, 's Gravenhage 1677.
- Conti, Vittorio** (ed.), *Le leggi di una rivoluzione. I Bandi della Repubblica Napoletana dall'ottobre 1647 all'aprile 1648*, Napels 1983.
- Contini, Alessandra en Volpini, Paola** (eds.) *Istruzioni agli ambasciatori e inviati medicei in Spagna e nell' "Italia spagnola" (1536-1648) I*, 1536-1586, Rome 2007.
- Cornejo, Pedro**, *Historia de las civiles guerras y rebelion de Flandes, recopilada, enmendada y añadida en esta última edición hasta la fin del año ochenta*, Praag 1581.
- Cornelio, Pietro**, *Della historia di Fiandra, di Pietro Cornelio libri X: nella quale si vede l'origine delle civili dissensioni...: con la descrizione di tutto quel paese*, Brescia 1582.
- Cornelissen, J.D.M.** (ed.), *Romeinsche bronnen voor den kerkelijken toestand der Nederlanden onder de apostolische vicarissen 1592-1727, deel I: 1592-1651*, 's-Gravenhage 1932.

- Costa, Giovanni**, *Ragionamento sopra la triegua de' Paesi Bassi, conchiusa in Anversa l'anno 1609*, Genua 1610.
- , *Trattato della Pace e Libertà d'Italia e de'modi di conservarle*, Genua 1615.
- Court, Johan de la, Pieter de La Court de jonge**, *Consideratien van staat ofte Polityke weeg-schaal*, Amsterdam 1661.
- Court, Johan de la**, *Politike discoursen, handelende in ses onderscheide boeken van steeden, landen, oorlogen, kerken, reegeringenen zeeden, beschreven door D.C.*, Leiden 1662.
- Court, Pieter de la**, *Consideratieën van Staat, ofte Polityke Weeg-schaal*, Amsterdam 1661.
- , *Interest van Holland, ofte gronden van Hollands-welvaren*, Amsterdam 1662.
- Crasso, L.**, *Elogi d'uomini letterati*, Venetië 1666.
- Dondini, Guglielmo**, *Gulielmi Dondini Bononiensis e Societate Iesu Historia de rebus in Gallia gestis ab Alexandro Farnesio Parmae, et Placentiae duce 3. Supremo Belgii praefecto*, Rome 1673.
- Due discorsi** intorno l'attioni e disegni del Catholico Re di Spagna. Uno in senso offensive e maligno, fatto all'Italia da un Gentil'huomo Italiano dettosi Catholico. L'altro in senso defensivo e benigno, fatto in Risposta da un altro Italiano, Trento 1592.
- Epistolario** del III Duque de Alba Don Fernando Álvarez de Toledo, deel II 1568-1571, Madrid 1952.
- Fiammelli, Giovanni Francesco**, *Il principe cristiano guerriero di Gio. Francesco Fiammelli matematico fiorentino, di nuovo rivisto & ristampato. Osservanze, e precetti raccolti, osservati, e messi in pratica da lui nelle guerre delli paesi bassi, & altrove, ove si è trovato in persona. Dove si tratta di quanto fare dee non solo il principe*, Rome 1602.
- Fosse, Joannes de la**, *Haeresis ac rebellio Hollandorum Guilielmo principi Auriaco asserta ab anno 1559 usque ad obitum ejus 1584; subnectitur regum Hispaniarum a Burgundis et Austriacis in singulas Belgicae provincias plenum jus & dominium*, Brussel 1644.
- Fruin, Robert**, *Correspondentie van Robert Fruin 1845-1899* uitgegeven door H.J. Smit en W.J. Wierenga, Groningen 1957.
- Gallucci, Angelo**, *Angeli Galluccii e Societate Iesu De bello Belgico ab anno Christi 1593. Ad inducias annorum 12 an 1609 pactas. Prima [-altera] pars*, Rome 1671.
- , *Historia della Guerra di Fiandra dall' anno MDXCIII sin alla Tregua d'anni XII, conchiusa l'anno MDCIX. Composta da Angelo Gallucci della Compagnia di Giesù. Volgarizazata da Iacopo Cellesi della medesima compagnia. Parte prima [-secoanda] Dedicata all' illustrissimo, & eccellentissimo sig. D. Filippo Spinola colonna duca di Sesto*, Rome 1673.
- Gaudenzi, Paganino**, *De candore politico*, Pisa 1646.
- Gaudenzi, Paganino**, *Epistolario (1633-1640) di Paganino Gaudenzi (1595-1649)*, Giuseppe Godenzi (ed.), Poschiavo 1991.
- Giraffi, Alessandro**, *Historisch verhael van de schrickelijcke beroerte van Napels; met de wonderlijcke opkomst en ongheluckighe ondergangh van Mas' Aniello* (vertaald door Lambert van den Bosch) Amsterdam 1650.
- , *Wonderlijcken op, ende dag ongergang, van Tomas Aniello, met de beroerten tot Neapolis*, (vertaald door I.V.C. = Ionn. Vincentsz. Casteleyn), Haarlem 1650.
- Grillo, Angelo**, *Lettere del rev.mo P.D. Angelo Grillo abate di S. Benedetto di Mantova nuovamente raccolte dal sig. Pietro Petracchi*, Venetië 1612.

- Giustiniani, Pompeo**, *Delle guerre di Fiandra libri IV*, Antwerpen 1609.
- Grotius, Hugo**, *Mare liberum*, Leiden 1609.
- , *Annales et Historiae de rebus Belgicis*, Amsterdam, Joan Blaeu, 1657.
- Groot, Hugo de**, *Hugo de Groots Nederlandsche Jaerboeken en Historien sedert het jaer MDLV tot het jaer MDCIX: met de Belegering der stad Grol en den aankleven des jaers MDCXXVII; als ook het Tractaet van de Batavische nu Hollandtsche Republyk en de vrye zeevaert alles vertaelt door Joan Goris*, Amsterdam 1681.
- , *Briefwisseling van Hugo Grotius*, 's-Gravenhage 1928-2001.
- , *Kroniek van de Nederlandse Oorlog. De Opstand 1559-1588* (vertaling en nawoord Jan Waszink), Nijmegen 2014.
- Gualdo Priorato, Galeazzo**, *Historia delle guerre di Ferdinando II e Ferdinando III e imperatori*, Bologna 1641.
- , *Relatione delle Sette Provincie Unite del Paese Basso*, Bologna 1672.
- , *Teatro del Belgio ò sia descrizione delle diecisette provincie del medesimo. Aggiuntovi un succinto racconto di quanto è occorso dalla mossa d'armi del Rè Christianissimo contro gli Stati Generali delle provincie Unite fin' al fine del 1672*, Frankfurt 1683.
- Guastavini, Giulio**, 'Allo illustre Sig. Giovanni Costa' in: Tansillo, *Lagrima di S. Pietro*, Genua 1587.
- Guicciardini, Francesco**, *De oorlogen van Italien*, Dordrecht 1599.
- Guicciardini, Lodovico**, *Descrittione, di tutti i Paesi Bassi, altrimenti detti Germania Inferiore*, Antwerpen 1567.
- Haraeus, Franciscus**, *Annales ducum seu Principum Brabantiae totiusq. Belgii*, Antwerpen 1623.
- Hazart, Cornelius**, *Kerckelycke Historie van de gheheele Wereldt, namelyck vande voorgaende ende teghenwoordige eeuwe* (4 delen), Antwerpen 1667-1671.
- Herrera y Tordesillas, Antonio de**, *Cinco libros de la historia de Portugal y la conquista de las islas de los Azores* (boek 4), Madrid 1591.
- , *Comentarios de las alteraciones de Flandes*, Madrid 1600.
- Het Hollandts A.B. Boeck**, *Toe-geeygent aen Alle lief-hebbers van het Vaderlandt*, s.l. 1672.
- Historia de las guerras de Flandes**, *contra la de Geronimo de Franqui Conestaggio, escrita en francés, por Pedro Matheo y en castellano, por Juan Pablo Martyr Rizo*, Valencia 1627.
- Historia universale dell' origine, guerre et imperio de Turchi**. *Raccolta da M. Francesco Sansovino* [...] *Accresciuta in questa ultima impressione di varie materie notabili, con le vite gl' Imperatori Ottomani fino alli nostri tempi. Dal conte Maiolino Bisaccioni*, Venetië 1654.
- Hollands-Opkomst**, *oft Bedenkingen, op de Schadelijke Schriften, genaamt Graafelyke Regeeringe, en Interest van Holland uitgegeven door V.D.H.*, Leiden 1662.
- Hooft, P.C.**, *Nederlandse Historiën*, Amsterdam 1677 [digitale versie KB/Google Books].
- , *Briefwisseling van Pieter Corneliszoon Hooft* (bezorgd door H.W. Tricht), Culemborg 1976-1979.
- Hugonis Grotii et Famiani Stradae, Latinitas: Loca selecta e Grotii Annalibus, et Stradae, De Bello Belgico Pars Prima (bezorgd en met voorwoord van C.A. Abbing), Hoorn 1843.**
- Hugo, Herman**, *Het beleg van Breda (1624-1625)* (vertaling W.A. Boekelman), Baarn 2015.
- Huybert, Pieter de**, *Apologie, tegens de algemeene, en onbepaalde vryheid, voor de oude Hollandsche*

regeeringe, waer inne klaerlijck werd aengewesen, dat Holland van hare eerste beginselen af onder het beleyd van de hoogste overigheyt successivelijck is geregeert geworden by personagen van illustre qualiteyt, en eminente hoogheyt..., Middelburg 1669.

Huygens, Constantijn (toegeschreven aan), *De Herstelden Prins tot Stadt-houder ende Capiteyn Generaal vande Vereenighde Nederlanden ten dienst ende luyster vande loffelijcke en de wel geformeerde Republijck vande Geunierde Provincien, &c. tegens de boekjens onlangs uyt gegeven met den naem Interest van Hollandt, ende Stadt-houderlijcke Regeeringe in Hollandt, & cc.*, Amsterdam 1663.

-, *Briefwisseling van Constantijn Huygens* (bezorgd door J.A. Worp) deel 1, 's-Gravenhage 1911-1917.

-, *Mijn leven verteld aan mijn kinderen* (bezorgd door Frans Blom), Amsterdam 2003.

Il Cittadino Fedele. *Discorso breve della Giusta, Generosa, & Prudente Risoluzione Del Valoroso, e Fedelissimo Popolo di Napoli. Per liberarsi dall'insopportabili gravetze impostegli da Spagnoli*, Napels 1647.

Lanario, Francesco, *Le guerre di Fiandra brevemente narrate da don Francesco Lanario del consiglio di guerra du sua m. Cattolica ne' Paesi Bassi*, Antwerpen 1615.

Lipsius, Justus, *Politica*, Leiden 1589.

Litta, Pompeo, *Famiglie celebri italiane*, Milaan 1819-1894.

Maggi D'Anghiari, Girolamo, *Cinque primi canti della Guerra di Fiandra*, Venetië 1551.

Manifest van 't seer ghetrouwe volck van Napels, s.l. [1647].

Mártir Rizo, Juan Pablo, *Historia de la prosperidad infeliz de Felipa de Catena. La labandera de Napoles: escrita en Frances por Pedro Matheo, chronista del Rey Christianismo y en Castellano por Juan Pablo Martyr Rizo* (2e druk), Madrid 1736.

Mascardi, Agostino, *Dell'Arte Historica D'Agostino Mascardi Trattati Cinque*, Venetië 1655.

Mathieu, Pierre, *Histoire véritable des oeuvres entre les deux maisons de France en d'Espagne*, s.l. 1601.

Meerbeek, M. Adriaan van, *De Chroniicke vande gantsche werelt ende sonderlinghe vande seventien Nederlanden*, Antwerpen 1620.

Mémoires du Comte de Modène sur la revolution de naples de 1647 (deel 2), Parijs 1827.

Meteren, Emanuel van, *Belli civilis in Belgio per quadraginta ferè continuos annos gesti historia, ad praesens usque tempus deducta: adiectis quæ alibi quoque posterioribus his annis contingerunt. Opus novum*, Keulen 1610.

-, *Emanvels van Meteren Historie der Nederlandscher ende haerder na-buren oorlogen ende geschiedenissen, tot den iare M.VI.CXII.*, 's-Gravenhage 1634.

-, *Historie van de oorlogen en geschiedenissen der Nederlanden, en der zelve naburen: beginnende met den jaren 1315 en eindigende met den jaren 1611. Tweede deel*, Gorinchem en Breda 1763.

Motley, John Lothrop, *The Rise of the Dutch republic: a history*, Londen 1856.

Mutinelli, Francesco, *Storia arcana ed aneddotica raccontata dai veneti ambasciatori Secolo XVI Volume II*, Venetië 1855.

Nicolai, Agostino, *Historia o vero narrazione giornale dell'ultime rivoluzioni della città e regno di Napoli*, Amsterdam 1660.

Nicoletti, Gabriele, *Supplimento delle guerre di Fiandra dopo la tregua, con l'origine dell' incendio dell' armi nella christianita, et il maraviglioso assedio di Breda coll'acquisto fatto dal marchese Spinola, e lineato da Gabriele Nicoletti di Terni*, Terni 1650.

Pallavicino, Sforza, *Arte dello stile*, Bologna, 1647.

Patrizi, Francesco, *Della historia diece dialoghi*, Venetië 1560.

Peiresc, Nicolas-Claude Fabri, *Lettres de Peiresc aux Frères Dupuy* (Philippe Tamizey de Larroque ed.) Deel 1, december 1617- december 1628, Parijs 1888.

Pers, Dirck Pietersz., *D'onstelde leeuw: of Springh-ader der Nederlandschet beroerten: van den jare 1560 tot het eynde van 't jaer 1581: als wanneer tot noch toe, de krijgh, op den name des koningshs van Hispanien gevoert, hy van de Staten van Holland en Zeeland, neffens de mede-verbondene, verklaert is, van alle recht en aen-spraeck, op 't land, te zijn vervallen./ Uyt de geloofwaerdighste schriften en verscheyden talen op-gesocht*, Amsterdam 1641.

Ph V.D.H [Pieter de la Court], *Interest van Holland ofte gronden van Hollands-Welvaren*, Amsterdam 1662.

Pieri, Pier Francesco, *Nove guerre di Fiandra dalli 21 luglio 1624 sino alli 25 d'agosto del 1625. Con l'assedio, e resa di Breda, col seguito del campo cattolico, e dell'olandese, dal capitano Pier Francesco Pieri fiorentino veduto, scritto, e dedicato all'altezza sereniss. Di Toscana*, Venetië 1626.

Pise, Joseph de la, *Tableau de l'histoire des princes et principauté d'Orange: Divisé en quatre parties selon les quatre races qui et y ont regné souverainement depuis l'an 793 commencent à Guillaume au Cornet, premier Prince d'Orange, jusques a Frederich Henry de Nassau à present regnant. Illustré des ses genealogies & enrichi de plusieurs belles antiquités avec leurs tailles douces*, Den Haag 1639.

Promis, Carlo, *Gl'ingegneri e gli scrittori militari bolognesi del XV e XVI secolo*, Bologna 1975.

Relatione delli successi di Fiandra. Dal dì che eserciti di Francia, & Olanda uniti entronono nelli stati obedienti di Sua Maestà Cattolica [ecc.], Napels 1635.

Relatione di quanto è successo nella ratificatione, e publicatione della Pace tra S.M. Cattolica e gli Stati d'Olanda, Napels 1648.

Sansovino, Francesco, *Historia universale dell'origine et imperio de' Turchi: con le guerre successe in Persia, in Ongaria, in Transilvania, Valachia sino l'a 1600*, Venetië 1600.

Sarpi, Paolo, *Istoria del Concilio Tridentio*, Londen 1619

Scaglia, Deodato, *Giudizio sopra l'Historia dell'Em. Signor Card. Bentivoglio di Monsignor Fra Deodato Scaglia Vescovo di Melfi, scritto per lettera ad un suo amico*, Napels 1638/1639.

Scioppius, Gasparus [Kaspar Schoppe], *Infamia Famiani cui adj. Est ejusdem S. De styli historici virtutibus as vitiiis judicum, ejusdemque de natura historiae et historici officio diatribae*, Sorø, 1658.

Siri, Vittorio, *Il Mecurio overo Historia de' correnti tempi* (13 delen), Casale, Lyon, Parijs, 1644-1674.

Stoppenro, Adriano, *Avertimenti sopra l'istoria delle guerre della Germania inferiore, di Geronimo Conestaggio: fatti da Adriano Stoppenro, Ad istanza del Sig. Marchese. N. Prencipe del sacro Imperio. Tradotti dal Francese in Italiano per T...P...*, s.l. 1619.

Strada, Famiano, *Prolusiones academicae, oratoriae, historicae, poeticae*, Keulen 1617.

-, *De bello belgico decas prima ab excessu Caroli V. imp. Usque ad initia praefecturae Alexandri Farnesii Parmae, ac Placentiae Ducis III*, Rome 1632.

- , *De bello Belgico decas prima*, Antwerpen, 1636.
- , *Della Guerra di Fiandra deca prima*, Rome 1638.
- , *De bello Belgico decas prima*, Antwerpen 1640.
- , *De thien eerste boecken der Neder-landtsche oorloghe* (eerste druk), Antwerpen 1645.
- , *De bello Belgico decas secunda*, Rome 1647.
- , *Della Guerra di Fiandra deca seconda*, Rome 1648.
- , *De bello Belgico. The History of the Low Countrey Warres*, Londen 1650.
- , *An account of the famous siege of Antwerp by Alexander Prince of Parma in the year 1584*, Londen 1656.
- , *Histoire de la guerre des Pais-Bas* (vertaling Pierre Du Ryer) 4 delen, Brussel 1727.
- Tacitus**, *Historiën*, Boek I, 1-4, (Nederlandse vertaling van Vincent Hunink), Amsterdam 2010.
- Tesauro, Emanuele**, *Sant-Omero assediato da Francesi, et liberato dal principe Francesco Tomaso di Savoia nell'anno 1638. Volume quarto. De' Campeggiamenti di Fiandra di d. Emanuele Tesauro, conte di Salmor*, Turijn 1639.
- Testi, Fulvio**, *Lettere* (Maria Luisa Doglio, eds.) Volume secondo, 1634-1637, Bari 1967.
- [**Teylingen, Augustinus van**], *Op-comste der Neder-lantsche Beroerten door Eenen Liefhebber des waerheydts ende der zielen Saligheydt*, Munster 1642.
- Torsellino**, *Historiarum ab origine mundi usque ad annum 1598, epitome libri X: Accessit ex Auctario Spondani ad Annales C. Baronii Liber XI ab anno 1598, usque ad annum 1622*, Duaci [Douai] 1623.
- Tortora, Homero**, *Historia di Francia Historia di Francia di Homero Tortora da Pesaro, diuisa in libri ventidue. Nella quale si contengono le cose auuenute sotto Francesco secondo, Carlo nono, Enrico terzo, & Enrico quarto*, Venetië 1619.
- Ulloa, Alonso de**, *Comentarios del s. Alonso de Ulloa de la guerra, que el illustriss. Y valerosiss. Principe Don Hernando Alvarez de Toledo duque de Alva (...) ha hecho contra Guillermo de Nasau principe de Oranges*, Venetië 1569.
- Ursus, Aurelius**, *De Bello belgico*, Perugia 1586.
- V.H.** [P. de la Court] *Historie der gravelike regering in Holland*, Amsterdam (?).
- Valkenier, P.**, *'t Verwerd Europa*, Amsterdam 1675.
- Vega Carpio, Lope Félix de**, 'El jardin de Lope de Vega y otras epístolas', in: *Obras Escogidas Tomo II Poesias liricas-poemas-prosa-novelas* (verzorgd door Federico Carlos Sainz de Robles), Madrid 1973, p. 185-189.
- , *Obras Escogidas Tomo II Poesias liricas-poemas-prosa-novelas* (verzorgd door Federico Carlos Sainz de Robles), Madrid 1973.
- Verdugo, Francesco**, *Voor God en mijn Koning* (inleiding, vertaling en toelichting door Jan van den Broek), Assen 2009.
- Vettori, Francesco**, *Scritti storici e politici*, Bari 1972.
- Viperano, Giovanni Antonio**, *De obtenta Portugalia a Philipo rege catholico historia*, Madrid 1583.
- Wagenaar, Jan**, *Vaderlandsche historie, vervattende de geschiedenissen der nu Vereenigde Nederlanden, inzonderheid die van Holland, van de vroegste tyden af/uit de geloofwaardigste schryvers en egte gedenkstukken samengesteld*, Amsterdam 1749-1759.

Zesen, Philipp C. von, *Leo Belgicus, hoc est, succinta, ad dilucida narratio exordii, progressus, ac denique ad summam perfectionem redacti stabiliminis, et interioris formae, ac status, Reipublicae foederatarum Belgii regionum*, Amsterdam 1660.

-, *Sämtliche Werke* XV1 en XV2 (Van Ingen (ed.)), Berlijn/New York 1987.

Secundaire literatuur

Aa, A.J. van der, *Biographisch Woordenboek der Nederlanden* (1852-1878).

Ago, Renata, *Carriere e clientele nella Roma barocca*, Bari 1990.

Albertini, Rudolf von, *Firenze dalla repubblica al principato. Storia e coscienza politica*, Turijn 1970.

Allard, J.H., 'Aug. Van Teylingen's "Op-comste der Neder-lantsche beroerten"' in: W. De Veer en J.F.M. Sterck (eds.) *Het Jaarboekje van Jos. Alb. Alberdingk Thijm* (Nieuwe reeks – Derde Bundel) Amsterdam 1904, p. 65-101.

Allen, Paul C., *Philip III and the Pax Hispanica, 1598-1621*, New Haven & Londen 2000

Almásí, Gábor, 'Rehabilitating Machiavelli: Kaspar Schoppe with and against Rome' in *History of European Ideas* Vol. 42, nr. 8 (2016) p. 981-1004.

Anderson, Susan, 'The Library of Cornelis Dusart: Between Artist and Gentleman' in *Oud Holland* 123, 2 (2010) p. 133-159.

Andriessen S.J., J., *De jezùieten en het samenhorigheidsbesef der Nederlanden 1585-1648*, Antwerpen 1957.

Arfaïoli, Maurizio, 'Alla destra del Duca. La figura di Chiappino Vitelli nel contesto degli affreschi vasariani del Salone dei Cinquecento', in *Mitteilungen des Kunsthistorischen Institutes in Florenz*, LI (2007) p. 271-278.

Arnoldsson, Sverker, *La Leyenda Negra*, Gotenburg 1960, reeks Acta universitatis Gothoburgensis, vol. LXVI.

Asor Rosa, Alberto, Franca Angelini en Salvatore S. Nigro, *Il Seicento: la nuova scienza e la crisi del Barocco*, Rome 1974.

Baiocchi, Angelo en Simone Albonico (eds.), *Storici e politici fiorentini del Cinquecento*, Milaan 1994.

Baker-Bates, Piers en Miles Pattenden (eds.), *The Spanish Presence in Sixteenth-Century Italy: Images of Iberia*, Farnham 2015.

Bakhuizen van den Brink, R.C., *Studiën en schetsen der vaderlandschen geschiedenis en letteren, deel 1: Cartons voor den geschiedenis van de Nederlandsche Vrijheidsoorlog*, Amsterdam 1863.

-, *Studiën en schetsen der vaderlandschen geschiedenis en letteren, deel 5*, 's Gravenhage 1913.

Baldini, Enzo en Anna Maria Battista, 'Il dibattito politico nell'Italia della Controriforma: Ragion di Stato, tacitismo, machiavellismo, utopia', in *Il Pensiero Politico*, Anno XXX, n. 3, 1997, p. 393-439.

Barcia, Franco, *Bibliografia delle opere di Gregorio Leti*, Milaan 1981.

-, *Un politico della età barocca: Gregorio Leti*, Milaan 1983.

- Battistini, Andrea**, *Il Barocco. Cultura, miti, immagini*, Rome 2000.
- Baudouin, Frans**, 'Rubens pictor doctus, zijn bibliotheek en zijn lectuur' in *De Gulden Passer. Jaarboek van de "Vereniging der Antwerpse Bibliofielen"*. Jaargang 78-79 (2000-2001) p. 47-75.
- Begheyn, Paul**, 'Uitgaven van jezuïeten in de Noordelijke Nederlanden 1651-1700', in *De zeventiende eeuw* jrg. 14, 1 (1998), p. 135-158.
- , *Jesuit Books in the Dutch Republic and its Generality Lands 1567-1773. A Bibliography*, Leiden/Boston 2014.
- Begheyn S.J., Paul, Bernard Deprez, Rob Faesen S.J. en Leo Kenis** (eds.), *Jesuit Books in the Low Countries 1540-1773 A Selection from the Maurits Sabbe Library*, Leuven 2009.
- Belvederi, Raffaele**, *Guido Bentivoglio: diplomatico*, Rovigo 1947.
- , 'La vita della Curia romana ai primi del '600 nelle memorie di Guido Bentivoglio' in *Studi Romani* (1, 1958) p. 534-546.
- , *Guido Bentivoglio e la politica europea del suo tempo 1607-1621*, Padua 1962.
- , 'Il "Ragionamento di Giovanni Costa, Gentil'Homme Genovese..."', in: Raffaele Belvederi (ed.), *Genova, la Liguria e l'Oltremare tra Medioevo ed età moderna: studi e ricerche d'archivio*, Genova 1981, p. 175-360.
- Benaiteau, Michèle**, 'Political Uses of Reputation and Celebrity in the Seventeenth Century: The case of Henri de Lorraine, Fifth Duke of Guise', in: Jessica Munns, Penny Richards en Jonathan Spangler (eds.), *Aspiration, Representation and Memory. The Guise in Europe, 1506-1688*, Farnham 2015.
- Benigno, Francesco**, *Mirrors of revolution: Conflict and Political Identity in Early Modern Europe*, Turnhout 2010.
- Bertelli, Sergio**, *Ribelli, libertini e ortodossi nella storiografia barocca*, Florence 1973.
- Bialostocki, Jan**, 'Doctus Artifex and the Library of the Artist in XVIth and XVIIth Century' in: Abraham Horodisch (ed.), *De Arte et Libris. Festschrift Erasmus 1934-1984*, Amsterdam 1984.
- Bilotti, Antonella, Piero Del Negro & Cesare Mozzarrelli** (eds.), *I Farnese: corti, guerra e nobiltà in antico regime*, Rome 1997.
- Biondi, Albano**, 'L'immagine dei primi Farnese nella storiografia e nella pubblicistica coeva', in: Marzio A. Romani en Amedeo Quondam (eds.), *Le corti farnesiane di Parma e Piacenza (1545-1622) deel 1 Potere e società nello stato farnesiano*, Rome 1978, p.189-232.
- Bireley, Robert**, *The Jesuits and the Thirty Years War: kings, courts, and confessors*, Cambridge 2003.
- Blok, F.F.**, *Nicolaas Heinsius in Napels (april-juli 1647)*, Amsterdam 1984.
- Boer, H. den**, 'Amsterdam as "Locus" of Iberian Printing in the Seventeenth and Eighteenth Centuries', in Y. Kaplan (ed.), *The Dutch Intersection: The Jews and the Netherlands in Modern History*, Leiden 2008.
- Boerio, Davide**, 'The "Trouble of Naples" in the Political Information Arena of the English Revolution', in: Joad Raymond en Noah Moxham (eds.), *News Networks in Early Modern Europe*, Leiden/Boston 2016, p. 779-804.
- Bom, Erik de**, 'Political Thought', in: Cristiano Casalini (ed.), *Jesuit Philosophy in the Eve of Modernity*, Leiden/Boston 2019.

- Bostoën, Karel**, *Dichterschap en koopmanschap in de zestiende eeuw. Omtrent de dichters Guillaume de Poetou en Jan van der Noot* (Proefschrift Universiteit Amsterdam 1987), Deventer 1987.
- Bouwsmā, William J.**, *Waning of the Renaissance 1550-1640*, New Haven en Londen 2002.
- Bredius, Abraham**, *Künstler-Inventare: Urkunden zur geschichte der holländischen Kunst des XVIten, XVIIten und XVIIIten Jahrhunderts* (8 delen) (met medewerking van O. Hirschmann), Den Haag 1915-1922.
- Breen, Johannes C.**, *Pieter Corneliszoon Hooft, als schrijver der Nederlandsche Historiën*, Amsterdam, 1894.
- Brevaglieri, Sabina**, *Natural desiderio di sapere. Roma barocca fra vecchia e nuovi mondi*, Rome 2019.
- Brummel, L.**, *Twee ballingen 's lands tijdens onze Opstand tegen Spanje: Hugo Blotius (1534-1608) Emanuel van Meteren (1535-1612)*, 's-Gravenhage 1972
- Brunelli, Giampiero**, 'Paganino Gaudenzi' in *DBI*, deel 52 (1999).
- Burke, Peter.**, 'Tacitism', in: T.A. Dorey (ed.), *Tacitus*, Londen 1969 p. 149-171.
- , 'European views of world history from Gioivo to Voltaire', *History of European Ideas* 6/3 (1985), p. 237-251.
- , 'The Renaissance Dialogue', in *Renaissance Studies* Vol. 3, 1 (1989) p. 1-12.
- , 'Public and Private Spheres in Late Renaissance Genoa', in: Idem, *Varieties of Cultural History*, Cambridge 1997, p. 111-123.
- , 'Translating histories' in: Peter Burke en R. Po-Chia Hsia (eds.), *Cultural Translation in Early Modern Europe*, Cambridge 2007, p. 125-141
- , *Secret History and Historical Consciousness from the Renaissance to Romanticism*, Brighton 2016.
- , 'The black legend of the jesuits: an essay in the history of social stereotypes', in: Peter Burke, *Secret History and Historical Consciousness from the Renaissance to Romanticism*, Brighton 2016, p. 215-238.
- Bijleveld, W.J.J.C.**, 'De boedel van Jean Francois Tortarolis te Leiden', in *Oud Holland* 44/1 (1927) p. 183-188.
- Callard, Caroline**, *Le Prince et la République. Histoire, pouvoir et société dans la Florence des Médicis au XVIIe siècle*, Parijs 2007.
- Carignani, Giuseppe**, 'Le truppe napoletane durante la guerra dei Trent'anni', in *Rassegna Nazionale* XL (1888).
- Casas Nadal, Montserrat**, 'Sobre la difusión de "L'unione del regno di Portogallo alla corona di Castiglia" de Conestaggio (1585). Con la edición de una versión manuscrita desconocida del prólogo a la segunda edición (1589)', in: *Epos* XXIII (2007) p. 197-220.
- Castronovo, Valerio**, 'Scipione Borghese' in: *DBI*, deel 12 (1971).
- Clemens, Th.**, 'The trade in catholic books from the northern to the southern Netherlands, 1650-1795', in: C. Berkvens-Stevelinck (eds.), *Le magasin de l'univers: the Dutch republic as the centre of the European book trade*, Leiden/Boston 1992, p. 85-94.
- Clerici, Alberto**, 'Ragion di Stato e politica internazionale. Guido Bentivoglio e altri interpreti italiani della Tregua dei Dodici Anni (1609)', *Dimensioni e problemi della ricerca storica* 2 (2009) p. 187-223.

-, 'Trust, Heresy and Rebellion: Reactions to Machiavelli in the early Dutch Revolt (1572-1587)' in: László Kontler en Mar Somos (eds.) *Studies in the History of Political Thought*, Leiden/Boston 2017, p. 257-280.

Cochrane, Eric, *Florence in the forgotten centuries 1527-1800*, Chicago en Londen 1973.

-, 'The transition from renaissance to baroque: the case of the Italian historiography', in *History and Theory* 19, 1 (1980) p. 21-38.

-, *Historians and Historiography in the Italian Renaissance*, Chicago en Londen 1981.

Comparato, V.I., 'From the Crisis of Civil Culture tot he Neapolitan Republic of 1647: Republicanism in Italy between the Sixteenth and Seventeenth Centuries', in Martin van Gelderen en Quentin Skinner (eds.) *Republicanism: a Shared European Heritage. Volume I Republicanism and Constitutionalism in Early Modern Europe*, Cambridge 2002, p. 169-193.

Connell, William J., 'Italian Renaissance Historical Narrative', in: José Rabara, Ian Hesketh en Daniel Woolf (eds.), *The Oxford History of Historical Writing Volume 3: 1400-1800*, Oxford 2012, p. 347-363.

Conrieri, Davide, 'Il romanzo barocco', in *La letteratura ligure. La Repubblica aristocratica (1528-1797)* deel II, Genua 1992.

Conti, Vittorio, 'Il modello politico olandese in Italia durante la prima metà del Seicento', in: V.I. Comparato (ed.), *Modelli nella storia del pensiero politico* (1987 [Florence]) p. 145-163.

-, *La rivoluzione repubblicana a Napoli e le strutture rappresentative (1647-1648)*, Florence 1984.

-, *Consociatio Civitatum: Le repubbliche nei testi elzeviriani (1625-1649)*, Florence 1997.

Cools, Hans, 'Some Italian voices on the Dutch liberty, 1560s-1640s', in: Paul Brood & Raymond Kubben (eds.), *The Act of Abjuration. Inspired and Inspirational*, Nijmegen 2011, p. 106-117.

Cornelissen, J.D.M., *Hooft en Tacitus*, Nijmegen/Utrecht 1938.

Costantini, Claudio, *Lettere di storia, politica e varia umanità* 3, Genua 1995.

-, 'Politica e storiografia: l'età dei grandi repubblichisti', in: *La letteratura ligure. La Repubblica aristocratica (1528-1797)*, deel II, Genua 1992, p. 93-135.

Cotroneo, G., *I Trattatisti dell' 'Ars Historica'*, Napoli 1971.

Cox, Virginia, *The Renaissance dialogue: literary dialogue in its social and political contexts, Castiglione to Galileo*, Cambridge 1992.

Croce, Benedetto en **Santino Caramella** (eds.), *Politici e moralisti del Seicento*, Bari 1930.

Croce, Benedetto, *Uomini e cose della vecchia italia*, Bari 1943.

-, *Storia dell'età barocca in Italia. Pensiero, Poesia e Letteratura - Vita morale*, Milaan, 1993.

D'Addio, Mario, *Il pensiero politico di Gaspare Scioppio e il Machiavellismo del Seicento* Milaan 1962.

D'Alessio, Silvana, *Masaniello. La sua vita e il mito in Europa*, Rome 2007.

Dandele, Thomas James, *Spanish Rome, 1500-1700*, New Haven & Londen 2001.

Davies, Jonathan, *Culture and Power: Tuscany and its Universities 1537-1609*, Boston/Leiden 2009.

Davies, Simon F. en **Puck Fletcher** (eds.), *News in early modern Europe: currents and connections*, Boston/Leiden 2014.

De Mattei, Rodolfo, 'Una inedita "Risposta" al Machiavelli di Francesco Bocchi', in *Archivio*

Storico Italiano 124 (1966) p. 3-30.

-, 'Storia e politica in Italia tra il Cinque e il Seicento', in: *Storiografia e storia: studi in onore di Eugenio Dupré Theseider*, Rome 1974.

-, *Il Problema della "Ragion di Stato" nell'Èta della Controriforma*, Napels 1979.

De Vivo, Filippo, *Patrizi, informatori, barbieri*, Milaan 2012.

Denarosi, Lucia, *L'accademia degli Innominati di Parma: teorie e progetti di scrittura (1574-1608)*, Florence 2003.

Derks, Sebastiaan, 'The Fruits of War: The Representation of Alessandro Franese in Paolo Rinaldi's *Liber Relationum*', in: Liesbeth Geevers en Mirella Marini (eds.), *Dynastic Identity in Early Modern Europe. Rulers, Aristocrats and the Formation of Identities*, Farnham 2015, p. 153-178.

-, 'Le ricompense della guerra: giustificazione e rappresentazione di Alessandro Farnese nel *Liber Relationum* di Paolo Rinaldi', in: Giuseppe Bertini (ed.), *Militari italiani dell'esercito di Alessandro Farnese nelle Fiandre*, Fidenza 2013, p. 205-230

Desaerd, Pierre, 'Libri Liberti. De bibliotheek van Libertus Fromondus (1587-1653)' in: *Jaarboek voor Nederlandse boekgeschiedenis* 5 (1998), p. 27-44.

-, *Suma Quisque Bibliothecam. Boekhandel, en particulier boekenbezit aan de oude Leuvense universiteit 16de – 18de eeuw*, Leuven 2001, p. 258.

Di Franco, Saverio, *Le Rivolte del Regno di Napoli del 1647-48 nei manoscritti napoletani*, Napels 2007.

Dooley, Brendan, *The Social History of Scepticism; Experience and Doubt in Early Modern Culture*, Londen 1999.

Doria, Giorgio, 'Conoscenza del mercato e sistema informativo: il know-how dei mercanti-finanzieri genovesi nei secoli XVI e XVII', in: Aldo De Maddelena en Hermann Kellenbenz, *La Repubblica internazionale del denaro tra XV e XVII secolo*, Bologna 1986, p. 57-115.

Doria, G. en R. Savelli, "'Cittadini di Governo" a Genova. Ricchezza e potere tra Cinquecento e Seicento', in: *Materiali per una storia della cultura giuridica* 10.2 (1980), p. 277-351.

Duerloo, Luc, *Dynasty and piety: Archduke Albert (1598-1621) and Habsburg political culture in an age of religious wars*, Farnham 2012.

Duke, Alastair, 'De calvinisten en de 'paapse beeldendienst'. De denkwereld van de beeldenstormers in 1566', in: M. Bruggeman, E. Geudeke, M. Van Os, J. Roelevink en G.J. Schutte (eds.), *Mensen van de Nieuwe Tijd. Een liber amicorum voor A. Th. Van Deursen*, Amsterdam 1996, 29-45.

-, 'In Defence of the Common Fatherland: Patriotism and Liberty in the Low Countries, 1555-1576', p. 57-76, in: Judith Pollmann en Andrew Spicer (eds.), *Dissident Identities in the Early Modern Low Countries*, Farnham 2009.

-, 'The Elusive Netherlands: The Question of National Identity in the Early Modern Low Countries on the Eve of the Revolt' in: Judith Pollmann en Andrew Spicer, (eds.), *Dissident Identities in the Early Modern Low Countries*, Farnham 2009, p. 9-56.

-, 'Dissident Propaganda and Political organisation at the Outbreak of the Revolt of the Netherlands', in: Alastair Duke, *Dissident Identities in the Early Modern Low Countries* (Judith Pollmann en Andrew Spicer (eds.), Farnham 2009 p. 137-156.

Dunthorne, Hugh, *Britain and the Dutch Revolt, 1560-1700*, Cambridge 2013.

-, 'The Dutch Revolt in English political culture: 1585-1660', in: Theo Hermans en Reinier Salverda (eds.), *From Revolt to Riches: Culture and History of the Low Countries, 1500-1700*, Londen 2017, p. 173-182.

Dijstelberge, Paul en Piet Verkruisje, 'Een schitterend moeras. Boek en wereld in de zeventiende eeuw', in: *Jaarboek voor Nederlandse boekgeschiedenis* 17/2010, p. 141-170.

Eekhout, Marianne, *Material memories of the Dutch Revolt. The urban memory landscape in the Low Countries, 1566-1700*, dissertatie Universiteit Leiden, 2014.

Elliott, J.H., 'A Europe of Composite Monarchies', *Past and Present*, 137 (1992) p. 48-71.

-, *History in the making*, New Haven/Londen 2012.

Engels, Marie-Christine, *Merchants, Interlopers, Seamen and Corsairs. The 'Flemish' Community in Livorno and Genoa (1615-1635)*, Hilversum 1997.

Essen, L. van der, *Les Archives farnésiennes de Parme au point de vue de l'histoire des anciens Pays Bas catholiques*, Brussel 1913.

-, *De auteur en betekenis van de Liber Relationum eorum quae gesta fuere in Belgio et alibi per serenissimum D. Ducem Alexandrum Farnesium*, Antwerpen/Utrecht 1943.

Eysinga, W.J.M. van, *De wording van het Twaalfjarig Bestand van 9 april 1609*. Verhandelingen der Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen, afd. Letterkunde, Nieuwe reeks Deel LXVI, 3, Amsterdam 1959.

Faber, J.A., 'Inhabitants of Amsterdam [etc.]' in: A. van der Woude, A. Schuurmans (eds.), *Probate inventories [etc.]* (mei 1987), Utrecht 1980, p. 148-155.

Fagel, Raymond, *Leids beleg en ontzet door Spaanse ogen*, Den Haag, 1997.

-, *Kapitein Julián. De Spaanse held van de Nederlandse Opstand*, Hilversum, 2011.

-, 'The Duke of Alba and the Low Countries, 1520-73', in: Maurits Ebben, Margriet Lacy-Bruijn en Rolof van Hövell tot Westerfliet (eds.), *Alba. General and Servant tot he Crown*, Rotterdam 2013, p.256-287.

-, 'Alexander Farnese and Francisco Verdugo: the War in the North East', in *Tiempos Modernos* 35, 2017/2, p. 15-29.

-, *De Spaanse belegeraar van Leiden. Het eigen verhaal van Francisco de Valdés*, Leiden 2017.

-, Leonor Álvarez Francés en Beatriz Santiago Belmonte (eds.), *Early modern war narratives and the Revolt in the Low Countries*, Manchester 2020.

Fasano Guarini, Elena en Franco Angiolini (eds.), *La Pratica della Storia in Toscana: continuità e mutamenti tra la fine del '400 e la fine del '700*, Milaan 2009.

Fenoulhet, Jane en Lesley Gilbert (eds.), *Narratives of Low Countries History and Culture*, Londen 2016.

Ferro, Roberta, *Federico Borromeo ed Ericio Puteano. Cultura e letteratura a Milano agli inizi del Seicento*, Milaan 2007.

Fontaine Verwey, H. de la, 'Adriaan Pauw en zijn bibliotheek', in: *Boek, bibliotheek en geesteswetenschappen. Opstellen door vrienden en collega's van dr. C. Reedijk geschreven ter gelegenheid van zijn aftreden als bibliothecaris van de Koninklijke Bibliotheek in 's-Gravenhage*, Hilversum 1986, p. 103-115.

Frank-Van Westrienen, Anna, *De Groote Tour. Tekening van de educatieve der Nederlanders in de*

zeventiende eeuw, Amsterdam 1983.

Franklin, Julian H., *Jean Bodin and the sixteenth-century revolution in the methodology of law and history*, New York en Londen 1963.

Friigo, Daniela, 'Pubblicistica e storiografia nella cultura veneta del primo seicento', in: Elena Fasano Guarini en Mario Rosa (eds.), *L'Informazione politica in Italia, secoli 16.-18.*, Pisa 2001.

Fruin, R., *Het beleg en ontzet der stad Leiden in 1574*, 's-Gravenhage, 1874.

-, 'Magdalena Moons en haar verhouding tot Valdes' in *Handelingen en medeelingen van de Maatschappij der Nederlandsche Letterkunde te Leiden*, Leiden 1879.

-, 'Magdalena Moons en haar verhouding tot Valdes' in *Handelingen en medeelingen van de Maatschappij der Nederlandsche Letterkunde*, Leiden 1879.

-, *Verspreide Geschriften, deel VIII* (P.J. Blok, P.L. Muller en S. Muller FZ eds.), 's-Gravenhage 1903.

-, *Tien jaren uit de 80-jarige oorlog 1588-1598*, Utrecht, Spectrum, 1961.

Frijhoff, W., 'Vier Hollandse priesterbibliotheken uit de zeventiende eeuw' in *Ons geestelijk erf*, 51, aflevering 2-3 (1977) p. 198-285.

-, 'Hollandse priesters en hun boekenbezit' in: Willem Heijting en Sandra Van Daalen (eds.), *Hollandse priesterbibliotheken uit de tijd van de Republiek. Catalogus van bibliotheken afkomstig uit de R.K. parochies te Aarlanderveen, Assendelft, Buitenveldert, Voorburg en Zevenhoven, nu opgenomen in de Universiteitsbibliotheek van de Vrije Universiteit*, Amstelveen 2005, p. XV-XXXIII.

Frijhoff, Willem en Marijke Spies, *1650 Bevochten eendracht*, Den Haag 1999.

Gajda, Alexandra, 'Tacitus and political thought in early modern Europe, c. 1530-c. 1640', in: Tony Woodman (ed.), *The Cambridge Companion of Tacitus*, Cambridge 2009, p. 253-268. Richard Tuck, *Philosophy and government 1572-1651*, Cambridge 1993.

Galasso, Giuseppe, *L'Italia come problema storiografico*, Turijn 1979.

-, *Storia della storiografia italiana. Un profilo*, Bari 2017.

Galdi, Matteo, *Quadro politico delle rivoluzioni delle Provincie Unite e della repubblica batava e dello stato attuale del regno di Olanda*, Milaan, 1809.

Gatti, Hillary, *Ideas of liberty in Early Modern Europe: From Machiavelli to Milton*, Princeton 2015.

Gelder, Enno van, 'Een historische vergelijking. De Nederlandse Opstand en de Franse godsdienstoorlogen', in *Verslag van de algemene vergadering [...] van het Historisch Genootschap*, Utrecht 1930.

-, 'De Nederlandse staten en het Engelse parlement in verzet tegen vorstenmacht en gevestigde kerk', in: H.A. Enno van Gelder, *Van Beeldenstorm tot Pacificatie*, Amsterdam/Brussel 1964, p.246-271.

Gelder, Maartje van, 'In liefde en werk met de Lage Landen verbonden: de Genuese koopman en literator Girolamo Conestaggio (ca. 1530-1614/15)', in: Maartje van Gelder en Mijers, Esther (ed.), *Internationale handelsnetwerken en culturele contacten in de vroegmoderne Nederlanden*, Maastricht 2009.

-, *Trading Places. The Netherlandish Merchants in Early Modern Venice*, Leiden/Boston 2009.

Gennip, Joep van, 'Cornelis Hazart S.J., *Kerckelijcke historie* (1669)', in: Paul Begheyn S.J., Bernard Deprez, Rob Faesen S.J. en Leo Kenis, *Jesuit Books in the Low Countries 1540-1773 A Selection from the Maurits Sabbe Library*, Leuven 2009, p. 183-186.

-, *Controversen in Context. Een comparatief onderzoek naar de Nederlandstalige controversiepublicaties van de jezuiten in de zeventiende-eeuwse Republiek*, Hilversum 2014.

Geyl, 'P., Het stadhouderschap in de partij-literatuur onder De Witt' in: *Mededelingen der Koninklijke Nederlandsche Akademie van Wetenschappen*, Nieuwe reeks, deel 10, afdeling Letterkunde, nrs. 1-9, Amsterdam 1947, p. 17-68.

Der Glanz der Farnese: kunst und Sammelleidenschaft in der Renaissance, München/New York, 1995.

Golubeva, Maria, 'Competent to Rule? Galeazzo Gualdo Priorato and a Secular view of Politics in Habsburg Dynastic History' in: *Austran History Yearbook* 41 (2010) p. 71-87.

González de Leon, Fernando, *The Road to Rocroi: class, culture, and command in the Spanish Army of Flanders, 1567-1659*, Leiden/Boston 2009.

Grafton, Anthony, 'The Identities of History in Early Modern Europe: Prelude to a Study of the *Artes Historicae*', in: Gianna Pomata en Nancy G. Siraisi, *Historia: Empiricism and Erudition in Early Modern Europe*, Cambridge (Mass) en Londen 2005, p. 41-74.

-, *What was History? The Art of History in Early Modern Europe*, Cambridge 2007.

Grendler, Paul F., 'Francesco Sansovino and Italian Popular History 1560-1600', in *Studies in the Renaissance* vol. 16 (1969) p. 139-180.

-, *The Jesuits and Italian Universities 1548-1773*, Washington D.C. 2017.

Griffante, Caterina (ed.), *Le edizioni veneziane del Seicento. Censimento* (2 delen), Venetië en Milaan 2003-2006.

Groenveld, S., *De Prins voor Amsterdam: reacties uit pamfletten op de aanslag van 1650*, Bussum 1967.

-, *Het Twaalfjarig Bestand 1609-1621: de jongelingsjaren van de Republiek der Verenigde Nederlanden*, Den Haag 2009.

Groenveld, Simon en J. Vermaere, "Zeeland en Holland in 1569: een rapport voor de hertog van Alva", in *Historische bronnen* 2, Den Haag, 1980, p. 103-17.

Groof, Bart de, 'Alexander Farnese and the origins of modern Belgium', in: Bart de Groof en Eugenio Galdieri (eds.), thema *La dimensione europea dei Farnese. Bulletin van het Belgisch Historisch Instituut te Rome*, LXIII, 1993, p. 195-219.

-, 'Una questione di priorità: Spagnoli, Italiani e Fiamminghi alla morte di Alessandro Farnese', in: Antonella Bilotti, Piero Del Negro & Cesare Mozzarrelli (eds.), *I Farnese: corti, guerra e nobiltà in antico regime*, Rome 1997, p. 167-187.

-, 'A noble courtier and a gentleman warrior: Some aspects of the creation of the Spinola image', in: Jane Fenoulhet en Lesley Gilbert (eds.), *Narratives of Low Countries History and Culture*, Londen 2016, p.26-34 en p. 200-201 (Eindnoten).

Groot, Jerome de, *Consuming history: historians and heritage in contemporary popular culture*, Londen 2012.

Grootveld, Emma en Nina Lamal, 'Impious Heretics or Simple Birds? Alexander Farnese and Dutch Rebels in Post-Tassian Italian Poems', in *Quaderni d'italianistica*, deel XXXV, 2, 2014, p. 63-97.

Haitsma Mulier, E.O.G., *Constitutioneel republikenisme en de mythe van Venetië in het zeventiende-*

- eeuwse Nederland* (proefschrift Universiteit van Amsterdam), Amsterdam 1978.
- , *The Myth of Venice and Dutch Republican Thought in the Seventeenth Century*, Assen 1980.
- , 'Genova e l'Olanda nel Seicento: contatti mercantili e ispirazione politica', in: *Atti del congresso internazionale di studi Rapporti Genova-Mediterraneo-Atlantico nell'età moderna*, Genua 1983, p. 431-444.
- , 'Een geschiedenis van de vroegmoderne Italiaanse historiografie, voorbeeld voor Nederland?', in *Theoretische Geschiedenis*, 11,2 (1984) p. 151-163.
- , *Het Nederlandse gezicht van Machiavelli*, Hilversum 1989.
- Haitsma, E.O.G.** en **G.A.C. van der Lem**, *Repertorium van geschiedschrijvers in Nederland 1500-1800*, Den Haag, 1990.
- Haitsma Mulier, E.O.G.** en **W.R.E. Velema** (eds.), *Vrijheid: een geschiedenis van de vijftiende tot de twintigste eeuw*, Amsterdam 1999.
- Hanlon, Gregory**, *Early Modern Italy, 1550-1800*, Basingstoke/Londen 2000.
- , *The twilight of a military tradition: Italian aristocrats and European conflicts, 1560-1800*, New York en Londen 2003.
- , *Human nature in rural Tuscany: an early modern history*, New York 2007.
- , *The Hero of Italy: Odoardo Farnese, Duke of Parma, his Soldiers, and his Subjects in the Thirty Years' War*, Oxford 2014.
- Harms, Roeland**, *Pamfletten en publieke opinie. Massamedia in de zeventiende eeuw*, Amsterdam 2011.
- Haskell, Francis**, *Patrons and Painters: Art and Society in Baroque Italy*, New Haven en Londen 1980.
- Heck, Paul van**, 'In het spoor van Machiavelli: de *Politieke Discoursen*, 1662, van Johan en Pieter de la Court' in *Lias* vol. 27 (2000) afl. 2, p. 277-318.
- , 'Libri italiani nelle biblioteche private olandesi del Seicento', in: Serge Vanvolsem (eds.), *L'italiano oltre frontiera, V convegno internazionale Leuven, 22-25 aprile 1998 Volume II*, Leuven/ Florence 2000, p. 93-109.
- , 'Cymbalum Politicorum, Consultor Dolosus. Two Dutch academics on Niccolò Machiavelli' in *Intersections: interdisciplinary studies in early modern culture*, vol. 2 (2002) p. 47-64.
- Heerma van Voss, Lex** (ed.), *Wereldgeschiedenis van Nederland*, Amsterdam 2018.
- Helmers, Helmer**, 'Public diplomacy in early modern Europe. Towards a new history', in *Media History*, 2016, vol. 22, p. 3-4 en p. 401-420.
- , *The Royalist Republic: Literature, Politics, and Religion in the Anglo-Dutch Public Sphere, 1639-1660*, Cambridge 2015.
- Hendrix, Harald**, *Traiano Boccalini fra erudizione e polemica. Studi sulla fortuna di un'opera satirica nella coscienza politica e culturale europea* (Proefschrift Universiteit van Amsterdam) Amsterdam, 1993.
- Herrero Sánchez, M.**, 'La Finanza Genovese e il Sistema imperial spagnolo', in: A. Álvarez-Ossorio Alvarino, en B. García García (eds.), *La Monarquía de las naciones. Patria, nación y naturaleza en la monarquía de España*, Madrid 2004, p. 530-562.
- Heuvel, Charles van den**, 'Papiere bolwercken': *de introductie van de Italiaanse stede- en vestingbouw*

in de Nederlanden (1540-1609) en het gebruik van tekeningen, Alphen aan den Rijn 1991.

Hirschi, Caspar, *The Origins of Nationalism: an Alternative History from Ancient Rome to Early Modern Germany*, Cambridge 2012.

Hoeck, Van, *Schets van de geschiedenis der Jezuiten in Nederland*, Nijmegen 1940.

Hoftijzer, P.G., 'Een Leidse lezer van Constantijn Huygens. Het boekenbezit van de lakenreder Gerritsz. Van Hoogmade (ca. 1600-1652)', in: Jan Bos, Marieke van Delft, Erik Geleijns & Ed van der Vlist (eds.), *Een oud Boeck is oud Goud. Studies over bijzondere werken bij het afscheid van Ad Leerintveld als conservator moderne handschriften van de Koninklijke Bibliotheek*, Den Haag/Amsterdam 2017, p. 159-178.

-, 'Leidse studentenbibliotheken in de zeventiende eeuw', p. 135-153, in Anrooij, Wim van en Paul Hoftijzer (eds.), *Vijftien strekkende meter. Nieuwe onderzoeksmogelijkheden in het archief van de Bibliotheca Thysiana*, Hilversum 2017.

Hoogewerf, G.J., *Bescheiden in Italië omtrent Nederlandsche kunstenaars en geleerden*, 's-Gravenhage 1913.

Höpfel, Harro, *Jesuit Political Thought: The Society of Jesus and the State, c. 1540-1630*, Cambridge 2004.

-, 'The political thought of the jesuits in the Low Countries until 1630', in: Rob Faesen en Leo Kenis (eds.), *The jesuits of the Low Countries: identity and impact (1540-1773)*, Leuven/Parijs/Walpole, MA 2012, p. 43-63.

Iriye, Akira, *Global and Transnational History: The Past, Present, and Future*, Basingstoke, 2013

Infelise, Mario, *Prima dei Giornali. Alle origini della pubblica informazione*, Rome & Bari 2002.

Israel, Jonathan I., *De Republiek 1477-1806*. Band 1: tot 1647, Franeker 1996.

-, *De Republiek 1477-1806*. Band 2: vanaf 1647, Franeker 1996.

-, 'De Spaanse monarchie tussen hamer en aambeeld', in: Paul Janssens (ed.), *België in de 17^e eeuw*. Band 1: Politiek, Gent 2006, p. 33-39.

-, *Nederland als centrum van de wereldhandel 1585-1740*, Franeker 1991.

Israel, M. en **P. Tuynman**, 'P.C. Hooft en zijn boeken': P. Tuynman, 'Manuscripten uit Hoofts bezit', in: *Hooft: essays*, Amsterdam 1981, p. 150-158.

Ittersum, M. J. van, 'Hugo Grotius in Context: Van Heemskerck's capture of the Santa Catarina and its Justification in *De iure praedae* (1604 -1606)', *Asian Journal of Social Science* 3 2003, p. 511-548.

-, *Profit and principle: Hugo Grotius, natural Rights theories and the rise of Dutch power in the East Indies (1595-1615)*, Leiden/Boston 2006.

IJsewijn, Jozef, 'Cardinal Granvelle and the prince of Orange in Strada's *De Bello Belgico*', in: K. De Jonghe en G. Janssens (eds.), *Les Granvelle et les Anciens Pays-Bas*, Leuven 2000, p. 177-184.

Izquierdo, Adrián, *Pierre Matthieu en España: Biografía, política y traducción en el Siglo de Oro*, Madrid/Frankfurt am Main 2019.

Jannaco, Carmine, *Il Seicento: storia letteraria d'Italia*, Milaan 1986.

Janssens, G., 'Het oordeel van tijdgenoten en historici over Alva's bestuur in de Nederlanden', *Revue belge de philologie et d'histoire*, deel 52, fasc. 2 (1976), p. 474-488.

Johnston, David & Camila Vergara (eds.), *Machiavelli on Liberty & Conflict*, Chicago 2017.

Kagan, Richard, *Clio & the Crown. The politics of history in medieval and early modern Spain*, Baltimore 2009.

Kamen, Henry, *The Duke of Alba*, New Haven/Londen 2004, Nederlandse vertaling: *Alva: een biografie*, Antwerpen/Amsterdam 2005.

Kattenberg, Lisa en **Rosanne Baars**, “‘Het leezen van goede boeken, ... is al te noodigen zaek’ Boekenbezit van Amsterdamse kunstenaars 1650-1700’ in *Amstelodamum* 101-3, juli-september 2014, p. 134-150.

Kebblusek, Marika, *Boeken in de hofstad* (Hilversum, Verloren, 1997), p. 235-269.

Kirk, Thomas Allison, *Genoa and the Sea: Policy and Power in an Early Modern Maritime Republic, 1559-1684*, Baltimore/Londen 2005.

-, ‘The apogee of the Hispano bond 1576-1627’, in *Hispania* 65-66 (2005), nr. 219.

-, ‘Giovanni Andrea Doria: citizen of Genoa, prince of Melfi, agent of king Philip II of Spain’, in: M. Kebblusek en B.V. Noldus (eds.), *Double Agents: Cultural and Political Brokerage in Early Modern Europe*, Leiden/Boston 2011, p. 59-70.

Klashorst, G.O. van de, “‘Metten schijn van monarchie getempert’. De verdediging van het stadhouderschap in de partijliteratuur 1650-1686’, in: Hans Willem Blom en Ivo Willibrord Wildenberg (eds.), *Pieter de la Court in zijn tijd (1618-1685). Aspecten van een veelzijdig publicist*, Amsterdam & Maarssen 1986, p. 93-136, inz. p. 97.

Klashorst, G.O. van, H.W. Blom en **E.O.G. Haitsma Mulier**, *Bibliography of Dutch seventeenth century political thought. An annotated inventory 1581-1710*, Amsterdam & Maarssen 1986.

Kloek, Els, *Kenau en Magdalena*, Nijmegen 2014.

Kooij, Barbara, *Spaanse ooggetuigen over het beleg van Haarlem (1572-1573)*, Hilversum 2018.

Korte, Barbara, *Popular history now and then: international perspectives*, [...] 2012.

Kossmann, E.H., *Politieke theorie in het zeventiende-eeuwse Nederland* (Verhandelingen der Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen, Afdeling Letterkunde, Nieuwe reeks, deel LXVII, nr. 2), Amsterdam 1960.

Kraus, Andreas, ‘Grunzüge barocker Geschichtsschreibung’, in *Historisches Jahrbuch*, 88, 1968, p. 54-77.

Kruif, José de, *Liefhebbers en gewoontelezers*, Zutphen 1999.

Kuijpers, Erika & J.S. Pollmann (2013), ‘Why remember terror? Memories of violence in the Dutch Revolt’, in: J. Ohlmeyer, M. Ó Siochrú, eds., *Ireland 1641: Contexts and Reactions*, Manchester 2013, p. 176-196.

Labrie, Arnold, ‘Van patriottisme tot nationalisme: *patria* en *natio* voor 1815’, in: Leo H.M. Wessels & Toon Bosch, eds., *Nationalisme, naties en staten. Europa vanaf circa 1800 tot heden*, Nijmegen 2012.

Lamal, Nina, *Le Orecchie si piene di Fiandra. Italian news and histories on the revolt in the Netherlands (1566-1648)*, proefschrift KU Leuven en University of St. Andrews, oktober 2014.

-, “‘Translated and Often Printed in Most Languages of Europe’: Movement and Translations of Italian Histories on the Dutch Revolt across Europe’, in: Matthew McLean en Sara Barker, *International Exchange in the Early Modern Book World*, Leiden/Boston 2016, p. 124-146.

Landsheer, Jeanine de, ‘*Historia Domus Antverpiensis*: De jezuiten te Antwerpen van vóór het

prille begin tot het eerste kwart van de zeventiende eeuw', *De Zeventiende Eeuw*, 14 (1998), p.15-25.

Leerintveld, Ad, *Constantijn Huygens. De collectie in de Koninklijke Bibliotheek*, Amersfoort/Brugge 2013.

-, 'Uitgelezen vrienden. Constantijn Huygens over zijn lezen', in: Wim van Anrooy en Paul Hoftijzer (eds.), *Lezen in de Lage Landen: studies van tien eeuwen leescultuur*, Hilversum, 2017, p. 59-63.

Levin, Michael J., *Agents of Empire: Spanish Ambassadors in Sixteenth-Century Italy*, Ithaca en Londen 2005.

-, 'A new world order: the Spanish campaign for precedence in Early Modern Europe', in *Journal of Early Modern History*, vol. 6, nr. 3 (2002), p. 233-264.

-, 'Italy and the limits of the Spanish Empire' in: Tonio Andrade en William Reger (eds.), *The Limits of Empire: European Imperial Formations in Early Modern World History. Essays in Honor of Geoffrey Parker*, Farnham 2012, p. 121-136.

Liere, Katherine van, Simon Ditchfield en Howard Louthan (eds.), *Sacred History. Uses of the Christian Past in the Renaissance World*, Oxford 2012.

Logan, Anne-Marie S., *The 'Cabinet' of the brothers Gerard and Jan Reynst*, Amsterdam/ Oxford/ New York 1979, p. 17-18 en p. 260-268.

Lupo Gentile, Michele, *Studi sulla Storiografia Fiorentina Alla Corte di Cosimo I Di' Medici*, Pisa 1905.

Magnani, Lauro, 'The Rise and Fall of Gardens in the Republic of Genoa, 1528-1797', in Conan Michel, (ed.), *Art Bourgeois and Aristocratic Cultural Encounters in Garden 1550 -1850*, Washington, 2002, p. 43-76.

Malagoli, Luigi, *Seicento italiano e modernità*, Florence 1970.

Malavasi, Massimiliano, *Per documento e per meraviglia. Storia e scrittura nel Seicento italiano*, Ariccia 2015.

-, 'Trajani Boccalini Lauretani de arte historica', in: Laura Melosi en Paolo Procaccioli (eds.), *Traiano Boccalini tra satira e politica*, Florence 2015, p. 237-260.

Maltby, W.S., *Alba: A Biography of Álvarez de Toledo, Third Duke of Alba, 1507-1582*, Berkely 1983.

Manupella, J. 'Ieronimo de Franchi Conestaggio', in: *Miscelana de estudos em honra do prof. Hernani Cidade*, Lissabon 1957.

Maravall, José Antonio, *La cultura del Barocco: análisis de una estructura histórica*, Barcelona 1975.

Mastellone, S., 'I repubblicani del Seicento e il modello politico olandese', *Il Pensiero Politico* 1985; 18, 2, p. 145-163.

-, 'Il modello politico olandese', in: Guido Bentivoglio, *Relatione delle province unite* (fascimile van de Elzevieruitgave uit 1632, bezorgd en ingeleid door Salvo Mastellone en E.O.G. Haitsma Mulier), Florence 1983.

Mattingly, Garrett, *Renaissance Diplomacy*, New York 2008.

Mavilla, Francesca, "'Sua signoria è qua in molta buona riputatione con ciascuno" Chiappino Vitelli e i fratelli Guicciardini', *Horti Hesperidum*, VIII, 2018, I, p. 321-348.

Mayer, Thomas F., *The Roman Inquisition. A papal bureaucracy and its laws in the Age of Galileo*,

Philadelphia 2013.

Menchini, Carmen, 'Storiografia italiana e storia portoghese tra Cinque e Seicento: Gerolamo de' Franchi e Giovanni Antonio Viperano', *Studi secenteschi* (2008) 49, p. 147-183.

Menchi-Seidl, Silvana, 'Francesco Bocchi', *DBI*, deel 2, Rome, 1969.

Merola, Alberto, 'Antonio Barberini', *DBI*, deel 6, Rome, 1964.

-, 'Bentivoglio, Guido', *DBI*, deel 8, Rome, 1966.

Meurs, Peter van, 'De erfenis van de Brederode's', *Oud-Holland*, 32/1 (1914), p. 189-215.

Meijer, Bert W., *Parma e Bruxelles. Commitenza e collezionismo farnesiani alle due corti*, Parma 1988.

Molhuysen, P.C., *De bibliotheek van Hugo de Groot in 1618*, Amsterdam 1943.

Momigliano, Arnaldo, 'Tacitus and the Tacitist Tradition', in: Idem, *The Classical Foundations of Modern Historiography*, Berkeley/Los Angeles/Oxford 1990.

Moretti, Silvia, 'La trattatistica italiana e la guerra: il conflitto tra la Spagna e le Fiandre (1566-1609)', *Annali dell'Istituto storico italo-germanico in Trento* 20 (1994) p. 129-164.

Moser, Nelleke, 'De kapitein in zijn labyrint. Het veelzijdige schrijverschap van Haring van Harinxma (1604-1669)', *De Zeventiende Eeuw* 20 (2004), p. 143-159.

Motta, Uberto, *Antonio Querenghi (1546-1633). Un letterato padovano nella Roma del tardo Rinascimento*, Milaan 1997.

Mourits, Esther, *Een kamer gevuld met de mooiste boeken. De bibliotheek van Johannes Thysius (1622-1653)* Nijmegen 2016.

Mrozek Elizezyski, Giuseppe, *Asciano Filomarino: Nobiltà, Chiesa e potere nell'Italia del Seicento*, Rome 2017.

Musi, Aurelio, *La rivolta di Masaniello nella scena politica politica barocca*, Napels 1989.

Muto, Giovanni, 'Tra armi, uffici e lettere nel primo Seicento: Francesco Lanario y Aragon', in *Rinascimento Meridionale* VI (2015) p. 225-246.

Navone, Matteo, *Dalla parte di Tasso: Giulio Guastavini e il dibattito sulla Gerusalemme liberata*, Allessandria 2011.

Netten, Djoeko van, *Koopman in kennis. De uitgever Willem Jansz. Blaeu in de geleerde wereld (1571-1638)* Zutphen 2014.

Neumann, Florian, *Geschichtsschreibung als Kunst. Famiano Strada S.I. (1572-1649) und die Ars Historica in Italien*, Berlijn/Boston 2013.

Nieuwstraten, J.T., *Historical and Political Thought in the Seventeenth-century Dutch Republic: The Case of Marcus Zueris Boxhorn (1612-1653)* (proefschrift Erasmus Universiteit) Rotterdam, 4 mei 2012.

Nievas Muñiz Muñiz-Monserat, María de las, 'Las traducciones españolas de L'unione del regno di Portogallo alla corona di Castglia" de Conestaggio (1585): texto y paratexto', in: *Studi secenteschi* 2009 nr. 50, p. 137-170.

Nussdorfer, Laurie, *Civic Politics in the Rome of Urban VIII*, Princeton 1992.

Nuti, Giovanni, 'Giovanni Costa', in: *DBI*, deel 30 (1984).

Ogilvie, Brian W., *The Science of Describing. Natural History in Renaissance Europe*, Chicago en Londen, 2006.

- Onnekink, David** (ed.), *War and Religion after Westphalia, 1648-1713*, Farnham 2009.
- Oord, Cornelis Johannes Antonius van den**, *Twee eeuwen Bosch' boekbedrijf 1450-1650: een onderzoek naar de betekenis van Bossche boekdrukkers, boekdrukkers, librariërs voor het regionale socioculturele leven*, Tilburg 1984.
- Orlandelli, Gianfranco**, 'Abbondanti, Antonio', in: *DBI*, deel 1, 1960.
- Otterspeer, Willem**, *Groepsportret met Dame I. Het bolwerk van de vrijheid. De Leidse universiteit*, Amsterdam 2000.
- Pacini, Arturo**, "'Pignatte di vetro': being a republic in Philip II's empire", in: Thomas James Dandeleit en John A. Marino (eds.), *Spain in Italy: politics, society, and religion 1500-1700*, Leiden 2007, p. 197-225.
- Pagán, Victoria Emma**, *Tacitus*, Londen/New York 2017.
- Parker, Geoffrey**, *The Army of Flanders and the Spanish Road 1567-1659* (tweede editie), Cambridge 2004.
- , *Filips II: onmachtig koning*, Amsterdam 2015.
- , *The Dutch Revolt*, Londen 2002.
- , *Global crisis: war, climate change & catastrophe in the seventeenth century*, New Haven/Londen, 2013.
- , *Spain and the Netherlands, 1559-1659, Ten studies*, Londen 1979.
- Pettegree, Andrew**, *The Book in the Renaissance*, New Haven/Londen 2010.
- , *The Invention of the News. How the world came to know about itself*, Londen 2014.
- , 'Tabloid Values: on the Trail of Europe's First News Hound', in: Richard Kirwan en Sophie Mullins (eds.), *Specialist Market in het early Modern Book World* Leiden/Boston 2015, p. 17-34.
- Pettegree, Andrew** en **Arthur der Weduwen**, *De boekhandel van de wereld. Drukkers, boekverkopers en lezers in de Gouden Eeuw*, Amsterdam 2019.
- Piirimäe, Pärtel**, 'Official Historiography and the State in Early Modern Europe' in *Storia della Storiografia* 71-1 (2017) p. 47-75.
- Plaat, Gees van der**, *Eendracht als opdracht. Lieuwe van Aitzema's bijdrage aan het publieke debat in de de zeventiende-eeuwse Republiek*, Hilversum, Verloren, 2003.
- Po-Chia Hsia, R.**, 'The Catholic Book', in: *The World of Catholic renewal, 1540-1770*, Cambridge 2005, p. 172-186.
- Pollmann, Judith**, *Een andere weg naar God. De reformatie van Arnoldus Buchelius (1565-1641)*, Amsterdam 1999.
- , 'Internationalisering en de Nederlandse Opstand', in: *Bijdragen en Mededelingen betreffende de Geschiedenis der Nederlanden* 124: 4 (2009), p. 515-535
- , *Herdenken, herinneren, vergeten. Het beleg en ontzet van Leiden in de Gouden Eeuw* (3 Oktoberlezing 2008), Leiden 2008.
- Pollmann, Judith** en **Monica Stensland**, 'Alba's Reputation in the Early Modern Low Countries', in: Maurits Ebben, Magriet Lacy-Bruijn en Rolof van Hövell tot Westerfliet, eds., *Alba: general and servant to the crown*, Rotterdam 2013, p. 309-325.
- Polman O.F.M., P.**, *Stalpart en zijn "Roomse Reijs"*, Tilburg 1938.
- Poncet, Olivier**, 'The cardinal-protectors of the crowns in the Roman Curia during the first half

of the seventeenth century: the case of France', in: Gianvittorio Signorotto en Maria Antonietta Visceglia (eds.), *Court and Politics in Papal Rome 1492-1700*, Cambridge 2002, p. 158-176.

Postma, Hugo J., 'De Amsterdamse vezamelaar Herman Becker (ca. 1617-1678); Nieuwe gegevens over een geldschieder van Rembrandt', in *Oud Holland* 102/1 1988, p. 1-19.

Prodi, Paolo, *The papal prince. One body and two souls: the papal monarchy in early modern Europe*, Cambridge 1987.

Queller, Donald, 'The Development of Ambassadorial Relazioni', in: John R. Hale (ed.), *Renaissance Venice*, Londen 1973.

Raimondi, Ezio, *Letteratura Barocca. Studi sul seicento italiano*, Florence 1961.

Ranum, Orest, *Artisans of Glory. Writers and Historical Thought in Seventeenth-Century France*, Chapel Hill, 1980.

Rauschenbach, Sina, 'Elzevirian Republics, wise merchants and new perspectives on Spain and Portugal in the seventeenth-century Dutch Republic', in *De Zeventiende Eeuw* 29 (2013) p. 81-100.

Raymond, Joad, 'Exporting impartiality', in: Kathryn Murphy en Anita Traninger (eds.), *The Emergence of Impartiality*, Leiden/Boston 2014, p. 141-167.

Reinhard, Wolfgang, 'Papal Power and Family Strategy in the Sixteenth and Seventeenth Centuries', in: Ronald G. Asch en Adolf M. Birke, *Princes, Patronage and the Nobility*, Oxford 1991, p. 329-354

Reinhardt, Volker, *Kardinal Scipione Borghese (1605-1633). Vermögen, Finanzen und sozialer Aufstieg eines Papstnepoten*, Tübingen 1984.

Renting, A.D. en **J.T.C. Renting-Kuijpers** (eds.), *The Seventeenth-Century Orange-Nassau Library*, Utrecht 1993.

Reijner, Cees, 'Lode della nazione italiana': Italian historians on the Spanish soldiers' in: Raymond Fagel, Leonor Álvarez Francés en Beatriz Santiago Belmonte (eds.), *Early modern war narratives and the Revolt in the Low Countries*, Manchester 2020, p. 74-88.

Rietbergen, Peter J.A.N., 'The library of a Dutch country squire, Thomas Walraven van Arkel (1615-1694). A contribution tot he study of Dutch aristocratic culture in the 17th century' in *LIAS* IX 2 (1982) p. 271-284.

-, *Pausen, prelaten, bureaucraten. Aspecten van de geschiedenis van het Pauschap en de Pauselijke Staat in de 17^e Eeuw*, (Proefschrift Katholieke Universiteit Nijmegen, 1983).

-, *Power and religion in Baroque Rome: Barberini cultural policies*, Leiden en Boston 2006.

Rittersma, Rengenier C., 'Le Orrecchie sì piene di Fiandra. Famiano Strada (1572-1649) und Guido Bentivoglio (1577-1644) und ihr Interesse am niederländischen Aufstand' in *Quellen und Forschungen aus italienischen Archiven und Bibliotheken* 89 (2009), p. 263-283.

Rijser, David, 'De sluiptwegen van de geschiedenis. Stichtelijke voorbeelden bij Josephus, Tacitus, Grotius en Gibbon', in: David Rijser, *Een telkens nieuwe Oudheid. Of: Hoe Tiberius in New Jersey belandde*, Amsterdam 2016, p. 169-194.

Rizza, Cecilia, *Peiresc e l'Italia*, Turijn 1965.

Rodinis, Giuliana Toso, *Gualdo Priorato: un moralist veneto alla corte di Luigi XIV*, Florence 1958.

Rodriguez Pérez, Yolanda, *De Tachtigjarige Oorlog in Spaanse ogen. De Nederlanden in Spaanse*

historische en literaire teksten (circa 1548-1673), Nijmegen 2003.

Rodriguez-Salgado, M.J., *The Changing Face of Empire: Charles V, Philip II and the Habsburg Authority, 1551-1559*, Cambridge 1988.

-, 'Il Capo dei Capi: The Duke of Alba in Italy', in: Maurits Ebben, Magriet Lacy-Bruijn en Rolof van Hövell tot Westerflieer (eds.), *Alba: general and servant to the crown*, Rotterdam 2013, p. 249-255.

Roegiers, J., 'De universiteiten in de Zuidelijke Nederlanden', in *De zeventiende eeuw* (themanummer 1648. De Vrede van Munster) 1, 1997, p. 223-234.

Romein, Jan, 'Spiegel Historael van de Tachtigjarige Oorlog (over de Nederlandse Opstand)', in: J. Presser, *De tachtigjarige oorlog*, Amsterdam 1963, 11-54.

Rooms, Et., 'Een nieuwe visie op de gebeurtenissen die geleid hebben tot de Spaanse Furie te Antwerpen op 4 november 1576', in *Bijdragen tot de Geschiedenis* 54, 1971, p. 31-55.

Rosa, Mario, *La Curia romana nell'età moderna. Istituzioni, cultura, carriere*, Rome 2013.

Rossem, Stijn van, 'The Bookshop of the Counter-Reformation Revisited. The Verdussen Compagny and the Trade in Catholic Publications, Antwerp, 1585-1648', in *Quaerendo* 38 (2008) p. 306-321.

Ruurs, R., 'Pieter Saenredam: zijn boekenbezit en zijn relatie met de landmeter Pieter Wils', in *Oud-Holland* 97 (1983) p. 59-68.

Santoro, Marco, 'Editoria e Spagna a Napoli nel Seicento', in: *Lingua spagnola e cultura ispanica a Napoli fra Rinascimento e Barocco. Testimonianze a stampa*, Napels 2013, p. 103-117.

Scheelings, F.G., 'De geschiedschrijving en de beeldvorming over de Opstand in de Zuidelijke Nederlanden (16^e - 18^e eeuw)', in: J. Craeybeckx, F. Daelemans, F.G. Scheelings (eds.), *1585: gescheiden wegen*, Leuven 1988, p. 151-179.

Schenkeveld-van der Dussen, M.A., *Nederlandse literatuur in de tijd van Rembrandt*, Utrecht 1994.

Sella, Domenico, *L'Italia del Seicento*, Bari 2000.

Selm, Bert van, 'De bibliotheek van Pieter Saenredam' *Kunstschrift* 1 (1988) p. 14-19.

-, 'Johannes van Ravesteyn, "Libraire européen" or local trader?', in: C. Berkvens-Stevelinck (eds.), *Le magasin de l'univers*, Leiden/Boston 1992, p. 251-263.

-, 'Particuliere bibliotheken en boekbezit in de Republiek', in: Bert van Selm, *Inzichten en Vergezichten. Zes beschouwingen over het onderzoek naar de geschiedenis van de Nederlandse boekhandel*, Amsterdam 1992 p. 78-95.

Shaw, James in 'Writing to the prince: supplications, equity and absolutism in sixteenth-century Tuscany', in *Past and Present* 215, mei 2012, p. 51-83.

Sibbald, John A., 'The Heinsiana - almost a seventeenth-century universal short title catalogue', in: Macolm Walsby en Natascha Constantinidou (eds.), *Documenting the early modern book world: inventories and catalogues in manuscript and print*, Leiden/Boston 2013 p. 141- 160.

Smet, Ingrid de, *Thuanus: the making of Jacques-Auguste De Thou (1533-1617)*, Genève 2006.

Soen, Violet, 'Reconquista and Reconciliation in the Dutch Revolt: The Campaign of Governor-Generaal Alexander Farnese (1578-1592)', in *Journal of Early Modern History* 16 (2012) p. 1-22.

Soll, Jacob, *Publishing The Prince: History, Reading and the Birth of Political Criticism*, Ann Arbor

2008.

Southorn, Janet, *Power and display in the seventeenth century: The arts and their patrons in Modena and Ferrara*, Cambridge 1988.

Spagnoletti, Angeloantonio, 'Quale patriottismo per i soldati napoletani al servizio della Monarchia Cattolica?', in: Enrique Hernán García en Davide Maffi (eds.), *Guerra y Sociedad en la Monarquía Hispánica: Política, Estrategia y Cultura en la Europa Moderna (1500-1700) II Ejército, economía, sociedad y Cultura*, Madrid 2006, p. 163-177.

-, 'Onore e spirito nazionale nei soldati italiani al servizio della monarchia spagnola', in: Claudio Donati en Bernhard R. Kroener (eds.), *Militari e società civile nell'Europa dell'età moderna (secoli XVI-XVIII)*, Bologna 2007, p. 211-253.

-, *Filippo II*, Rome 2018.

Spini, Giorgio, 'La istorica del Barocco Italiano', in *Belgator*, jan. 1, 1946, p. 324-337.

-, 'I trattatisti dell'arte storica nella Controriforma italiana' in *Contributi alla storia del Concilio di Trento e della Controriforma* (Quaderni di Belfagor), Florence 1948.

-, 'Historiography: The Art of History in the Italian Counter Reformation', in: Eric Cochrane (ed.), *The Late Italian Renaissance 1525-1630*, Londen 1970.

Steen, Charlie R., *Margaret of Parma: A Life*, Leiden/Boston 2013.

Steen, Jasper van der, *Memory Wars in the Low Countries 1566-1700* (Dissertatie Universiteit Leiden), Leiden 2014.

Stensland, Monica, *Habsburg Communication in the Dutch Revolt*, Amsterdam 2012.

Subacchi, Paola, 'Italians in Antwerp in the Second Half of the Sixteenth Century', in: Hugo Soly & Alfons K. L. Thijs, (eds.), *Minderheden in Westeuropese steden (16^e – 20^e eeuw)*, Brussel/Rome 1995, p. 73-90.

Swart, K.W., 'The Black Legend during the Eighty Years War', in: J. S. Bromley en E.H. Kossmann, eds., *Some political mythologies: papers delivered to the fifth Anglo-Dutch historical conference*, Den Haag, 1975, p. 36-57.

-, 'Wat bewoog Willem van Oranje de strijd tegen de Spaanse overheersing aan te binden?', in *Bijdragen en Mededelingen betreffende de Geschiedenis der Nederlanden*, 99.4 (1984), 554-572.

Testa, Simone, *Italian Academies and their Networks, 1525-1700. From Local to Global*, Basingstoke 2015.

Thissen, Peter, 'The export of books from the Republic to the Southern Netherlands. A quantitative indication bases on the catalogue of the Roermond charterhouse library', *Quaerendo* 34/1-2 (2004) p. 6-21.

Thöfner, Margit, *A Common Art: Urban Ceremonial in Antwerp and Brussels during and after the Dutch Revolt*, Zwolle 2007.

Thomas, Werner, 'De mythe van de Spaanse inquisitie in de Nederlanden van de zestiende eeuw', in: *BMGN* 105 (1990) afl. 3, p. 325-353.

-, (ed.), *De val van het nieuwe Troje: Het beleg van Oostende, 1601-1604*, Leuven 2004.

Thijssen-Schoute, C.L., 'Jan Hendrik Glazemaker: de zeventiende-eeuwse aartsvertaler' in: C.L. Thijssen-Schoute, *Uit de Republiek der Letteren. Elf studiën op het gebied der ideeëngeschiedenis van de Gouden Eeuw* 's-Gravenhage 1967, p. 206-261.

- Tiraboschi, Girolamo**, *Storia della letteratura italiana* (tomo VIII), Modena 1780.
- Tol, Jonas van**, *Germany and the French Wars of Religion, 1560-1572*, Leiden/Boston 2018
- Tollebeek, Jo** en **Tom Verschaffel**, 'De jezuiten en de Zuidnederlandse kerkgeschiedschrijving (1542-1796)', in *Trajecta* (1992) 1, p. 313-331.
- Traninger, Anita**, 'Taking sides and the prehistory of impartiality', in: Kathryn Murphy en Anita Traninger (eds.), *The Emergence of Impartiality*, Leiden/Boston 2014, p. 33-63.
- Tuck, Richard**, *Philosophy and government 1572-1651*, Cambridge 1993.
- Tutino, Stefania**, "'For the sake of the Truth of History and of the Catholic Doctrines": History, Documents, and Dogma in Cesare Baronio's *Annales Ecclesiastici*', in *Journal of Early Modern History* 17 (2013), p. 125-159.
- , *Shadows of doubt: language and truth in post-reformation Catholic culture*, Oxford 2014.
- Veen, Henk T. van**, *Cosimo de' Medici. Vorst en republikein*, Amsterdam, 1998.
- Verheul, Jaap**, *De Atlantische pelgrim. John Lothrop Motley en de Amerikaanse ontdekking van Nederland*, Amsterdam 2017.
- Verhoeven, Gerrit**, 'Grondslagen van verandering. Assimilatie en differentiatie van het Antwerpse boekbedrijf in de tweede helft van de zeventiende eeuw', in *BMGN Low Countries Historical Review*, deel 122, aflevering 1, p. 15-37.
- Vermaseren, B.A.** *De katholieke nederlandse geschiedschrijving in de 16e en 17e eeuw over de Opstand* (tweede herziene druk), Leeuwarden 1981.
- Vermeir, René & Tomas Roggeman** 'Implementing the truce: negotiations between the Republic and the archducal Netherlands, 1609-10', *European Review of History/Revue européenne d'histoire* 17, 6 (2010), p. 817-833.
- Villari, Rosario**, *Elogio della dissimulazione: La lotta politica nel Seicento*, Bari 1987.
- , *Un sogno di libertà. Napoli nel declino di un impero 1585-1648*, Milaan 2012.
- Visceglia, Maria Antonietta**, 'Factions in the Sacred College in the sixteenth and seventeenth centuries', in: Gianvittorio Signorotto en Maria Antonietta Visceglia (eds.), *Court and Politics in Papal Rome 1492-1700*, p. 99-131.
- , *Roma papale e Spagna. Diplomatici, nobili e religiosi tra due corti*, Rome 2010.
- Waszink, J.H.**, 'Hugo Grotius' *Annales et Historiae de Rebus Belgicis* from the evidence in his correspondence, 1604-1644' in *Lias* 31 (2004) 2, p. 249-267.
- , 'Lipsius and Grotius: Tacitism', in *History of European Ideas* 2013, vol. 39, 2, p. 151-168.
- , 'The Praelium Nuportanum by Isaac Dorislaus: Anglo-Dutch Relations and Strategic historiography', in *History of European Ideas*, 42:8 (2016), p. 1005-1026.
- , 'Henry Savile's Tacitus and the English role on the Continent: Leicester, Hotman, Lipsius', in *History of European Ideas*, 42:3 (2016), p. 303-319.
- Wauters, Bart**, *Controverse rond de jurisdictie van de nuntius*, Leuven 2001
- Wessels, L.H.M.**, *Bron, waarheid en de verandering der tijden: Jan Wagenaar (1709-1773), een historiografische studie*, Den Haag 1997.
- Weststeijn, Arthur**, *Commercial Republicanism in the Dutch Golden Age. The Political Thought of Johan & Pieter de la Court*, Leiden/Boston 2012.
- , *De radicale Republiek*, Amsterdam 2013.

Wildenberg, Ivo W., *Johan & Pieter de la Court (1622-1660 & 1618-1685): bibliografie en receptiegeschiedenis. Gids tot de studie van oeuvre*, Amsterdam & Maarssen, 1986.

Wind, S. de, *Bibliotheek der Nederlandsche Geschiedschrijvers*, Middelburg 1835.

-, 'Verhandeling over den invloed van Wagenaar's *Vaderlandsche historie* op de beschouwing en beoefening onzer geschiedenis', *Verhandelingen der tweede klasse VII*, Amsterdam 1842.

Zande, Johan van der, 'De universele geschiedenis. De onbehaaglijke omgang met de wereld', in: Jo Tollebeek, Tom Verschaffel en Leonard H.M. Wessels (eds.), *De palimpsest. Geschiedschrijving in de Nederlanden 1500-2000*, Hilversum 2002, p.105-122.

Zapperi, Roberto, *Eros e controriforma: Preistoria della galleria Farnese*, Turijn 1994.

Zilverberg, S.B.J., 'Gerard Brandt als kerkhistoricus', in *Nederlands Archief voor Kerkgeschiedenis* deel 49, 1 (1969) p. 37-58.

Lijst van afbeeldingen

Omslag: Johann Wilhelm Baur, *Nachtelijke tocht van Spaanse soldaten door het water naar Duiveland*, 1575, uit: Famiano Strada, *De bello Belgico decas prima*, Rome 1632, fol. 288. Bron: Rijksmuseum Amsterdam.

Pagina 41: Giorgio Vasari, *Trionfo della Guerra di Siena*.

Pagina 46: Jacob Neefs, *Portret van Giovan Luigi [Chiappino] Vitelli*.

Pagina 48: *Chiappino Vitelli en de slag op de Mookerheide*.

Pagina 71: *Palazzo San Giorgio in Genua*.

Pagina 79: Pieter Mortier, *Stadsprofiel van Genua*.

Pagina 85: *Portret Ranuccio Farnese*.

Pagina 98: Wilhelm Baur, *Slag bij Oosterweel*, 1567.

Pagina 103: Jan Miel, *Maastricht veroverd door Parma*, 1579.

Pagina 105: Gijsbert van Veen, *Allegorisch portret van Alessandro Farnese, hertog van Parma, als voorvechter van de katholieke kerk in de Nederlanden*, 1585.

Pagina 119: Pieter de Jode, *Portret Guido Bentivoglio*.

Pagina 121: Michiel Jansz. van Miervelt, *Portret van Ambrogio Spinola*.

Pagina 123: Titelblad van Guido Bentivoglio, *Relationi*.

Pagina 150: Titelpagina van Gerolamo Conestaggio, *Delle guerre della Germania Inferiore*.

Pagina 171: Michelangelo Cerquozzi, *Rivolta di Masaniello*.

Pagina 172: *Titelblad Manifest uit 1647*.

Pagina 176: Titelblad van: Guido Bentivoglio, *Relaciones*, 1631.

Pagina 209: *Titelblad Opcomste der Neder-lantsche Beroerten*.

Pagina 214: Jacob Houbraken, *Portret van P.C. Hooft*.

